

αποκλίνοντας από τα μέχρι τότε κρατούντα σε άλλες περιπτώσεις υπουργικών αδικημάτων - ότι το αδίκημα της δωροληψίας που προέκυπτε από το σχετικό υλικό δεν τελείται κατά την άσκηση των υπουργικών καθηκόντων και, επομένως, **δεν υπάγεται στο νόμο περί ευθύνης υπουργών**. Στο σημείο αυτό οφείλω να τονίσω ότι κατά το χρόνο της διαβίβασης της δικογραφίας στη Βουλή θεωρούσαμε, έχοντας υπόψη τα νομολογιακά προηγούμενα, ότι με εξαίρεση το αδίκημα της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα, το οποίο παρέμενε εξ αρχής στην αρμοδιότητά μας ως μη υπουργικό αδίκημα, τα αδικήματα της απιστίας και της παθητικής δωροδοκίας, που εφέροντο να έχουν τελεσθεί από το έτος 2006 -2015 είχαν υποπέσει ήδη στην αποσβεστική προθεσμία του άρθρου 86 παρ. 3 του Σ. και ότι η Βουλή θα διαπίστωνε και μόνο την παραγραφή των εγκλημάτων αυτών και δεν θα αποφάσιζε τη σύσταση προανακριτικής επιτροπής.

Η απόφαση μου για τον σχηματισμό των επιμέρους δικογραφιών αυτών, βασίσθηκε – πέραν της κατά την κρίση μου έλλειψης συνάφειας μεταξύ των διερευνώμενων πράξεων της βασικής δικογραφίας και των πράξεων που περιγράφονταν στο πιο πάνω πόρισμα της Βουλής – κυρίως στην ανάγκη για **ταχύτερη ολοκλήρωση της έρευνας για καθένα πολιτικό πρόσωπο** λαμβάνοντας υπόψη ότι κατά την κοινή πείρα θα απαιτείτο μεγάλο χρονικό διάστημα για την ολοκλήρωση της έρευνας για το σύνολο της υπόθεσης της Novartis, εκτίμηση η οποία έχει επαληθευθεί, αφού η σχετική έρευνα εκκρεμεί μέχρι σήμερα. Αν αντιθέτως δεν είχε επιλεγεί η οδός του χωρισμού των δικογραφιών, **δεν θα ήταν δυνατή η έγκαιρη αρχειοθέτηση των δικογραφιών για το σύνολο σχεδόν των πολιτικών**, οι δε τελευταίοι θα παραπνοούνταν (και δικαίως!) ότι παραμένουν σε βάθος χρόνου όμηροι της διερεύνησης της συνολικής υπόθεσης Novartis.

Σημειωτέον ότι ο σχετικός χωρισμός της δικογραφίας βρήκε απολύτως σύμφωνο και τον τότε επόπτη κ. Αγγελή, αλλά και την τέως Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου, κα Δημητρίου, όπως και η ίδια ρητώς αναφέρει στην από 19-2-

2020 ένορκη κατάθεσή της και στα Υπομνήματα που Σας προσκόμισε. Κατά συνέπεια **ο χωρισμός της δικογραφίας είχε ακριβώς τους αντίθετους σκοπούς με αυτούς που μου καταλογίζονται, δηλαδή κατέτεινε στην ταχεία και ευέλικτη ολοκλήρωση της έρευνας για κάθε ελεγχόμενο πρόσωπο χωριστά.**

Η υπηρεσιακή απασχόληση τόσο εμού όσο και της προκατόχου μου με τη διερεύνηση της συγκεκριμένης υπόθεσης και η ανάληψη των καθηκόντων μου σε χρόνο, κατά τον οποίο είχαν ήδη συσχετισθεί στη δικογραφία δημοσιεύματα που περιείχαν αναφορές σε πολιτικά πρόσωπα, έχει προκαλέσει σύγχυση και στους μηνυτές. Ειδικότερα ο κ. Βενιζέλος στη σελ. 16 επ. της μήνυσής του υπό στοιχεία 6 και Ζ1 επόμενα, επικαλούμενος δημοσιεύματα των μηνών **Ιανουαρίου και Μαρτίου του έτους 2017** διερωτάται αν οι ανώνυμοι μάρτυρες εμφανίσθηκαν και κατέθεσαν αυθορμήτως στην Εισαγγελία Διαφθοράς ή καθοδηγούμενοι από τρίτους **χωρίς βεβαίως να επικαλείται κανένα αποδεικτικό της δήθεν καθοδήγησης στοιχείο.** Αν όμως έτσι έχουν τα πράγματα, δηλαδή οι πολιτικοί αντίπαλοι του κ. Βενιζέλου βυρσοδομούσαν σε βάρος του χρησιμοποιώντας φιλικά προς αυτούς ΜΜΕ κατά το πρώτο τρίμηνο του 2017, διάστημα που ως γνωστόν εγώ δεν ήμουν Εισαγγελέας Διαφθοράς ούτε οι κ.κ. Ντζουρας και Μανώλης ήταν Επίκουροι και αγνοούσα πλήρως την υπόθεση Novartis, πώς είναι δυνατόν να αποδίδεται σε εμάς η σχετική μομφή;

Δεν ελλείπουν ωστόσο και οι περιπτώσεις **εξόφθαλμα σκόπιμης σύγχυσης των δύο θητειών** εκ μέρους των μηνυτών, προκειμένου να αποδώσουν σε εμένα ανύπαρκτες ευθύνες. Αναφέρομαι εν προκειμένω στον κ. Λοβέρδο, ο οποίος στη σελ. 15 της από 16.09.2019 μήνυσης αναφέρει ανακριβώς ότι **στις 8 Μαρτίου 2017 είχα αναλάβει καθήκοντα ως Εισαγγελέας Διαφθοράς ενώ η αλήθεια είναι ότι ορίστηκα Εισαγγελέας Διαφθοράς στις 10-4-2017.** Επομένως τόσο τα αρχικά όσο και τα συμπληρωματικά στοιχεία που αναφέρει ότι κατέθεσε, την 21-2-2017 και 8-3-2017 αντίστοιχα, δεν υποβλήθηκαν ενώπιόν μου, αλλά στην κ. Ράικου. (σχετ13 και 14)

2. Η εμπλοκή των πολιτικών προσώπων δεν στηρίζεται αποκλειστικά στις καταθέσεις των προστατευόμενων μαρτύρων

Αδιάψευστη απόδειξη περί του ότι δεν επικεντρώθηκε η έρευνά μας σε πολιτικά πρόσωπα αποτελεί το ότι με σκοπό να διερευνηθεί στο σύνολό της η υπόθεση προέβημεν σε πλήθος ανακριτικών ενεργειών:

- Κατασχέσεις του συνόλου των ηλεκτρονικών υπολογιστών των υπαλλήλων της Novartis, του συνόλου των διακομιστών (servers) όπου ήταν αποθηκευμένα όλα τα ηλεκτρονικά δεδομένα της εταιρείας, αλλά και ιδίως των αντιγράφων ασφαλείας (back up) όλων των εγγράφων της Novartis, τα οποία φυλάσσονταν σε ιδιωτική εταιρεία στον Ασπρόπυργο,

- δεκάδες έλεγχοι όλων των καταγγελλομένων εταιρειών και – μη πολιτικών – φυσικών προσώπων από το επιστημονικό προσωπικό της Εισαγγελίας Διαφθοράς,

- έλεγχοι και αντίστοιχες πορισματικές εκθέσεις από τους Ειδικούς Επιστήμονες, το Κλιμάκιο Ελέγχου του ΣΟΕΕ (ήδη Εθνική Αρχή Διαφάνειας), το ΣΕΥΥΠ, την ΥΠΕΔΥΦΚΑ, τη Διεύθυνση Εγκληματολογικών Ερευνών, την Οικονομική Αστυνομία κ.λ.π.,

- δεκάδες αιτήματα (τουλάχιστον 50 μέχρι τώρα) δικαστικής συνδρομής και ευρωπαϊκής εντολής έρευνας,

- λήψη 50 περίπου μαρτυρικών καταθέσεων.

Από αυτό το υλικό, που επαναλαμβάνω συνελέγη στο πλαίσιο της συνολικής διερεύνησης της υπόθεσης προέκυψαν τα αρχικά στοιχεία για τα πολιτικά πρόσωπα. Πιο συγκεκριμένα αναφορικά με τους Ευάγγελο Βενιζέλο, έναν εκ των μηνυτών και τον Γεώργιο Κουτρούμνη, τα στοιχεία που διαβιβάστηκαν στην Βουλή γι' αυτούς, προέκυπταν από ηλεκτρονικά αρχεία (έγγραφα) που βρέθηκαν σε ηλεκτρονικούς δίσκους (servers) που κατασχέσαμε εμείς οι ίδιοι στην έδρα της εταιρείας Novartis. Τα στοιχεία αυτά αναφέρονται λεπτομερώς στις πορισματικές εκθέσεις των κ. κ. Ντζουρα και Μανώλη προς εμένα, με τις οποίες κατέληξαν

στο συμπέρασμα ότι από την όλη έρευνα για τα πρόσωπα αυτά δεν προέκυπταν οι απαιτούμενες από το νόμο ενδείξεις και ότι οι δικογραφίες σε βάρος τους έπρεπε να τεθούν στο αρχείο, όπως και έγινε. Ως εκ τούτου για τους Ευάγγελο Βενιζέλο και Γεώργιο Κουτρούμνη, τα στοιχεία σε βάρος τους **δεν προέκυψαν από τους δήθεν κατασκευασμένους μάρτυρες**, αλλά από έγγραφα της ίδιας της εταιρείας Novartis, η γνησιότητα των οποίων ουδόλως αμφισβητείται, καθόσον, άπαντα τα στοιχεία που κατασχέθηκαν εστάλησαν άμεσα στο αρμόδιο Τμήμα Ψηφιακών Πειστηρίων της Διεύθυνσης Εγκληματολογικών Ερευνών.

Περαιτέρω, αναφορικά με τον Παναγιώτη Πικραμμένο, η μια και μοναδική κατάθεση που τον αφορούσε ήταν αυτή της μάρτυρος με κωδική ονομασία "Αικατερίνη Κελέση" με ημερομηνία 29.12.2017. Στην κατάθεση αυτή η μάρτυρας αναφέρει μόνο ότι ο Κ. Φρουζής διέρρηξε ότι έδωσε ένα μικρό δωράκι στον Π. Πικραμμένο γύρω στα 100 χιλιάρικα. **Η μάρτυρας, ρητά και κατηγορηματικά ανέφερε ευθύς εξ αρχής ότι δεν γνωρίζει κάτι άλλο σχετικό με δωροδοκία του Π. Πικραμμένου.** Και στην περίπτωση αυτή, η δικογραφία για τον Π. Πικραμμένο τέθηκε από εμάς στο αρχείο. **Συνεπώς και στην περίπτωση αυτή, είναι αδιανόητο να γίνεται λόγος για κατασκευή ψευδών στοιχείων από εμάς.**

Ομοίως, στην περίπτωση του Ανδρέα Λυκουρέντζου, ερευνήθηκαν από εμάς οι σχετικές καταγγελίες στην από 08-11-2017 κατάθεση της «Αικατερίνης Κελέση». Και εδώ, τα στοιχεία που ανέκυψαν για την υπόθεση αυτή, ήταν αποκλειστικά και μόνο έγγραφα της εταιρείας Novartis, όπου γίνονταν σχετικές αναφορές στον πολιτικό αυτό. Δηλαδή και εδώ, πρόκειται για υπαρκτά και γνήσια έγγραφα της ίδιας της Novartis και φυσικά όχι για ψευδή και κατασκευασμένα, όπως αναφέρεται στο κατηγορητήριο. Από την πορισματική έκθεση των Επίκουρων Εισαγγελέων καταδεικνύεται άνευ ετέρου ότι ορθώς εκτίμησαν όλες τις υποθέσεις των πολιτικών αυτών, κρίνοντας ότι τα όποια στοιχεία δεν ήταν επαρκή για την κίνηση ποινικής δίωξης σε βάρος τους.

Αναφορικά με τις δικογραφίες για τους κ.κ. Μάριο Σαλμά και Αντώνιο Σαμαρά, ομοίως, όπως και με τους προαναφερθέντες πολιτικούς, των οποίων

οι υποθέσεις αρχειοθετήθηκαν, τα στοιχεία που προέκυψαν σχετικά με την ενδεχόμενη εμπλοκή τους προέρχονταν πρωτίστως από τα κατασχεμένα αρχεία της Novartis, η ύπαρξη και γνησιότητα των οποίων ουδόλως αμφισβητείται. Επιπλέον για τους ανωτέρω δύο πολιτικούς, ιδίως δε για τον Αντώνιο Σαμαρά, κατατέθηκαν από τους προστατευόμενους μάρτυρες συγκεκριμένα πραγματικά περιστατικά, η αξιοπιστία των οποίων ουδόλως αναιρέθηκε. Μάλιστα αμφότεροι οι μάρτυρες προσκόμισαν αποδεικτικά στοιχεία, η αξιοπιστία των οποίων ομοίως ενδυναμώθηκε από την ύπαρξη συναφών στοιχείων που βρέθηκαν στα αρχεία της Novartis, το γεγονός δε ότι οι υποθέσεις αυτών τέθηκαν τελικά στο αρχείο, οφείλεται στο ότι από την έρευνα δεν προέκυψαν οι απαιτούμενες από το νόμο ενδείξεις περί του ότι οι ανωτέρω έλαβαν χρηματικά ανταλλάγματα, προκειμένου να προβούν σε συγκεκριμένες χαριστικές για την εταιρεία πράξεις.

Συνεπώς, αποδεικνύεται ότι **δεν συλλέξαμε κατασκευασμένα και ψευδή στοιχεία, όπως αβάσιμα υιοθετεί το κατηγορητήριο δεχόμενο εσφαλμένα ότι οι επίδικες εν γνώσει μας καταθέσεις ήταν το μοναδικό στοιχείο.** Ούτε περιορισθήκαμε σε αυτά τα στοιχεία και στις μαρτυρικές καταθέσεις των προστατευόμενων μαρτύρων για να ασκήσουμε «ελαφρά τη καρδία» ποινικές διώξεις σε βάρος πολιτικών.

3. Επί των κριτηρίων επιλογής των προστατευόμενων μαρτύρων

Η κατηγορία κατά το μέρος που μου καταλογίζει ότι δήθεν επέλεξα τα πρόσωπα, που κατέθεσαν ως προστατευόμενοι μάρτυρες, είναι **εξωπραγματική και ακατανόητη.** Η «επιλογή» (όρος με το αρνητικό φορτίο της καταχρηστικώς ασκούμενης διακριτικής ευχέρειας) μαρτύρων, που μου καταλογίζεται είναι απολύτως αποξενωμένη από τη συνήθη εισαγγελική πρακτική. Ο εισαγγελέας είναι αυτός που «επιλέγει» τους μάρτυρες στα συντασσόμενα καθημερινώς χιλιάδες κατηγορητήρια ανά τις εισαγγελίες της χώρας και εξετάζει κατά την κρίση του κατά την προδικασία όποιο μάρτυρα θεωρεί ότι μπορεί να συμβάλλει στην αποκάλυψη της αλήθειας. Η κατηγορία

που μου αποδίδεται κατ' αποτέλεσμα λογοκρίνει και ποδηγετεί την απολύτως ελεύθερη στο ζήτημα αυτό εισαγγελική κρίση.

Σε ότι αφορά στα κριτήρια διευκρινίζω ότι η επιλογή των μαρτύρων **βασίστηκε σε έγγραφα αλλοδαπών αρχών**. Συγκεκριμένα ο ένας εκ των τριών μαρτύρων, «Μάξιμος Σαράφης», επιλέχτηκε, επειδή αφενός είχαμε βάσιμες ενδείξεις (χωρίς όμως να είμαστε απολύτως βέβαιοι, διότι τούτο δεν θα μπορούσε να επιβεβαιωθεί επισήμως ή ανεπισήμως από τις Αμερικανικές Αρχές) με βάση τη συνολική επισκόπηση στοιχείων της δικογραφίας ότι το εν λόγω πρόσωπο κατέθεσε και ενώπιον των Αμερικανικών Αρχών και αφετέρου ήταν πρώην υπάλληλος της εταιρείας Novartis (το τελευταίο προκύπτει και από την από 04-12-2019 ένορκη κατάθεσή του ενώπιον Σας).

Ο δεύτερος μάρτυρας με την κωδική ονομασία «Αικατερίνη Κελέση» ήταν κατά τον κρίσιμο χρόνο υπάλληλος της εταιρείας NOVARTIS (βλ. και την από 04.12.2020 ένορκη κατάθεση ενώπιον Σας). Οι μάρτυρες κλήθηκαν να καταθέσουν λόγω των εγγράφων των αλλοδαπών Αρχών, βάσει των οποίων υποδεικνύονταν ως πρόσωπα που θα μπορούσαν να συμβάλουν ουσιωδώς στη διερεύνηση της υπόθεσης. (βλ σχετ 15,16)

Ο τρίτος μάρτυρας (N. Μανιαδάκης) ήταν άτυπος σύμβουλος σε θέματα υγείας όλων των Υπουργών Υγείας από το έτος 2010 – 2015, ήτοι των κ.κ. Λοβέρδου, Σαλμά, Γεωργιάδη. Ο κ. Μανιαδάκης παρουσιάστηκε οικειοθελώς ενώπιον μας και μάλιστα, όπως προκύπτει από την κατάθεσή του στην Προανακριτική επιτροπή της Βουλής, είχε εμφανιστεί αυθορμήτως και ενώπιον της κας Ράικου, η οποία πάλι κατά τα λεγόμενά του από κοινού με τους Επικούρους Εισαγγελείς τον πίεσε για πολιτικά πρόσωπα (ίδ. σελ. 88 και 91) και του έδωσε προθεσμία 20 ημερών για να σκεφτεί αν επιθυμεί να συνεισφέρει και να επανέλθει. Πώς μπορεί να γίνει λόγος για «επιλογή» του μάρτυρα και «κατασκευασμένη» από τη νέα σύνθεση της Εισαγγελίας Διαφθοράς μαρτυρική κατάθεση; Ο κ. Μανιαδάκης εμφανίστηκε σε εμάς ορκιζόμενος στην τιμή του ότι δεν δωροδοκήθηκε ούτε είχε συμμετοχή σε αξιόποινες πράξεις και μας δήλωνε σε κάθε συνάντηση ότι είναι με το μέρος

των δικαστικών αρχών, ότι έχει αποφασίσει να πει όλα όσα γνωρίζει για φαρμακευτική πολιτική των υπουργών, των οποίων διετέλεσε σύμβουλος.

Βάσει των ανωτέρω σχηματίσαμε την άποψη ότι τα τρία προαναφερθέντα πρόσωπα ως εκ της θέσης που κατείχε έκαστος (σημαντικά στελέχη της Novartis Ελλάς οι δύο εξ αυτών και στέλεχος του Υπουργείου Υγείας καθ' όλη την ερευνώμενη περίοδο ο τρίτος) γνώριζαν (και) από δική τους αντίληψη πολύ σημαντικά και ουσιώδη πραγματικά περιστατικά για τις διερευνώμενες πράξεις και τα διερευνώμενα πρόσωπα και συνεπώς κρίθηκε αναγκαίο να καταθέσουν σχετικά, προκειμένου να βοηθήσουν στην διαλεύκανση της υπόθεσης.

4. Επί της υπαγωγής στο καθεστώς του προστατευόμενου μάρτυρα και του μάρτυρα δημοσίου συμφέροντος

Μου αποδίδεται ότι καταχρώμενη την εξουσία μου ως Εισαγγελικής Λειτουργού, αλλά και κατά παράβαση των καθηκόντων μου (βλ. αριθμ. 3 κατηγορία) με την υπ' αριθμ. 3/2018 Πράξη μου, την οποία απεδέχθη ο εποπτεύων Αντεισαγγελέας του ΑΠ, κ. Δημήτριος Παπαγεωργίου, υπήγαγα παρανόμως τους τρεις επίμαχους μάρτυρες στο προνομιακό καθεστώς προστασίας με το χαρακτηρισμό τους ως «μαρτύρων δημοσίου συμφέροντος», με μοναδικό σκοπό να τους παράσχω ασυλία, που δεν δικαιούνται, αφού δεν συγκέντρωναν τις προβλεπόμενες προϋποθέσεις στοχεύοντας με τον τρόπο αυτό στην πρόκληση βλάβης στα καταγγελλόμενα από αυτούς πολιτικά πρόσωπα

Κατ' αρχάς οφείλω να παρατηρήσω ότι η δήθεν παράνομη υπαγωγή των τριών μαρτύρων στο καθεστώς του άρθρου 45 Β και νυν 47 ΚΠΔ αξιολογείται εις διπλούν τόσο ως κατάχρηση εξουσίας όσο και ως παράβαση καθήκοντος. Ανεξαρτήτως του ότι η υπαγωγή της εν λόγω συμπεριφοράς και στο αδίκημα της παράβασης καθήκοντος προσκρούσει στη ρήτρα απόλυτης επικουρικότητας του άρθρου 259 ΠΚ, λόγω της ταύτισης του

πραγματικού υποβάθρου των δύο κατηγοριών, όσα εκτίθενται στη συνέχεια αντικρούουν συγχρόνως και την κατηγορία της παράβασης καθήκοντος.

Για το χαρακτηρισμό των τριών μαρτύρων αρχικά ως ανωνύμων (Ν. 2928/2001) και ακολούθως ως προστατευομένων (άρθρο 45 Β παλαιού ΚΠΔ) ακολουθήθηκαν πιστά οι νόμιμες διαδικασίες. Και οι τρεις μάρτυρες μάς ανέφεραν με την ελεύθερη βούλησή τους ότι επιθυμούν να καταθέσουν γιατί όσα είχαν υποπέσει στην αντίληψή τους αντέβαιναν στην ηθική τους και ήθελαν να συμβάλουν στην έρευνα αυτή που αφορούσε στην υγεία των Ελλήνων πολιτών, πλην όμως διατύπωσαν φόβους για τη ζωή και την σωματική ακεραιότητα των ιδίων και των οικογενειών τους, εκθέτοντας πειστικά επιχειρήματα προς τούτο. Σημειώνω στο σημείο αυτό ότι ήταν σε όλους μας γνωστό το περιστατικό με το μάρτυρα Τσενεκιδη, ο οποίος ήταν υπάλληλος της εταιρείας NOBARTIS και την Πρωτοχρονιά του έτους 2017 βρέθηκε στον τελευταίο όροφο του ξενοδοχείου HILTON και ζητούσε να δει την κ. Ράικου άλλως θα αυτοκτονούσε. Ακολουθώντας τη νόμιμη διαδικασία, σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 2928/2001, όπως ισχύει μετά την τροποποίησή του από το Ν. 4254/2014, ο οποίος επεξέτεινε το πεδίο εφαρμογής του νόμου στα εγκλήματα της δωροδοκίας ή δωροληψίας κρατικών αξιωματούχων, επικοινωνήσαμε με τον τότε Διευθυντή του Τμήματος Προστασίας Μαρτύρων της ΕΛ.ΑΣ, κ. Περικλή Μανωλίδη, **την μαρτυρία του οποίου ζητώ από Εσάς, κατ' άρθρα 244 παρ. 1 και 102 ΚΠΔ**, προκειμένου αυτοί να λάβουν νόμιμα το καθεστώς των προστατευομένων μαρτύρων. Ειδικότερα, οι μάρτυρες εμφανίσθηκαν στο Τμήμα Προστασίας Μαρτύρων, όπου δήλωσαν με έγγραφο αίτημά τους ότι ζητούν την σχετική προστασία, διότι φοβούνται να καταθέσουν σε εμάς με τα πραγματικά τους στοιχεία. Το Τμήμα Προστασίας Μαρτύρων διαπίστωσε μετά από σχετική έρευνα τη συνδρομή των νόμιμων προϋποθέσεων για τη χορήγηση του καθεστώτος προστασίας και αφού έδωσε στους μάρτυρες τις κωδικές ονομασίες, απευθύνθηκε σε εμάς για την έκδοση της σχετικής διάταξης. Οι μάρτυρες δικαιούνται κατά νόμο το καθεστώς αυτό, **σύμφωνα τόσο με την δική μας ουσιαστική κρίση όσο και με την κρίση των αρμοδίων υπηρετούντων τότε στο Τμήμα Προστασίας Μαρτύρων.**

Αξίζει στο σημείο αυτό να επισημανθεί ότι ουδείς εκ των τριών μαρτύρων, που χαρακτηρίστηκαν ως προστατευόμενοι μάρτυρες, ούτε καν ο κ. Ν. Μανιαδάκης, ισχυρίστηκε ότι εγώ τους επέβαλα παρά τη θέλησή τους τη συγκεκριμένη ιδιότητα. Απολύτως αντιπροσωπευτικές είναι εν προκειμένω οι ενώπιόν Σας καταθέσεις των μαρτύρων με τις κωδικές ονομασίες «Αικατερίνη Κελέση» και «Μάξιμος Σαράφης», οι οποίοι επιβεβαιώνουν ότι ίδια βουλήσει εντάχθηκαν στο πρόγραμμα προστασίας.

Επίσης, θα πρέπει εξ αρχής να σημειωθεί ότι οι τρεις μάρτυρες έλαβαν αρχικώς το καθεστώς του προστατευόμενου μάρτυρα σε **τρεις διαφορετικούς χρόνους** ο καθένας, ήτοι την 6-11-2017 ο μάρτυρας με την κωδική ονομασία Αικατερίνη Κελέση, την 11-1-2018 ο μάρτυρας με την κωδική ονομασία Μάξιμος Σαράφης και την 20-12-2017 ο μάρτυρας με την κωδική ονομασία Ιωάννης Αναστασίου, γεγονός που καταδεικνύει **ότι κανένας κεντρικός σχεδιασμός δεν υπήρχε ως προς την υπαγωγή τους στο ειδικό αυτό καθεστώς αλλά κάθε περίπτωση ήταν μοναδική και αυτοτελής.**

Ακολούθως, οι τρεις μάρτυρες υπήχθησαν στο καθεστώς του «μάρτυρα δημοσίου συμφέροντος» την **9-2-2018** (με το με αρ. πρωτ. ΕΠ 140 έγγραφο), δηλαδή **σε χρόνο κατά τον οποίον είχαν ήδη ολοκληρωθεί οι μαρτυρικές καταθέσεις τους και είχε ήδη διαβιβαστεί η δικογραφία στη Βουλή.** Επί του εν λόγω χαρακτηρισμού εκθέτω τα ακόλουθα:

Πρώτον ότι είναι δυνατόν να συμπίπτουν οι ιδιότητες του ανώνυμου προστατευόμενου μάρτυρα και του μάρτυρα δημοσίου συμφέροντος, αφού οι δύο θεσμοί και διαφορετικά λειτουργούν και ανόμοιους σκοπούς εξυπηρετούν: Ο θεσμός του «προστατευόμενου μάρτυρα» θέτει κατά κύριο λόγο τις προϋποθέσεις για το έγκυρο της μαρτυρικής κατάθεσης που λαμβάνεται χωρίς την αποκάλυψη των στοιχείων ταυτότητας και με άλλα μέτρα προστασίας του μάρτυρα (π.χ. η φύλαξη από την αστυνομία, κατάθεση με χρήση ηλεκτρονικών μέσων και με παραμόρφωση της φωνής του, η μετεγκατάσταση, μετάθεση ή μετάταξη του μάρτυρα κοκ), ενώ ο θεσμός του «μάρτυρα δημοσίου συμφέροντος» παρέχει ένα ειδικό προστατευτικό πλαίσιο,

2

όπως την προστασία της υπηρεσιακής του εξέλιξης, αν είναι δημόσιος υπάλληλος ή τη δυνατότητα αποχής από τη δίωξή του για ψευδορκία, ψευδή καταμήνυση κλπ.

Δεύτερον ότι, ενώ η αναγνώριση της ιδιότητας ενός προσώπου ως «προστατευόμενου μάρτυρα» γίνεται με διάταξη του εισαγγελέα που χειρίζεται την υπόθεση, **χωρίς να απαιτείται έγκριση από ανώτερο Εισαγγελικό Λειτουργό**, για το χαρακτηρισμό ενός μάρτυρα ως «δημοσίου συμφέροντος» δεν αρκεί η έκδοση της σχετικής διάταξης από τον εισαγγελέα που χειρίζεται την υπόθεση, αλλά απαιτείται να **εγκριθεί η διάταξή του από Αντεισαγγελέα του Αρείου Πάγου**. Επί πλέον δε ο χαρακτηρισμός αυτός μπορεί να δοθεί οποτεδήποτε, ακόμα και μετά το τέλος της ποινικής διαδικασίας, στα πλαίσια της οποίας κατέθεσε ο μάρτυρας, αφού η πρόσδοση της ιδιότητας αυτής καθόλου δεν επηρεάζει την εξέλιξη της ποινικής διαδικασίας.

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι οι δοθείσες καταθέσεις των τριών προστατευμένων μαρτύρων ήταν **απολύτως έγκυρες**, διότι:

A) Οι μάρτυρες κατέθεσαν βάσει του αρχικού χαρακτηρισμού τους από την Εισαγγελία Διαφθοράς ως «προστατευομένων», για τον οποίον δεν απαιτείτο έγκριση του Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου. Ο περί του αντιθέτου ισχυρισμός του μηνυτή, Ευάγγελου Βενιζέλου (σελ. 15 υπό στοιχείο 2 της μήνυσής του) ότι δηλαδή απαιτείτο η έγκριση του Αρείου Πάγου για την υπαγωγή στο καθεστώς του Ν. 2928/2001 είναι προδήλως εσφαλμένος.

B) Ο χαρακτηρισμός των μαρτύρων ως «δημοσίου συμφέροντος» **εγκρίθηκε από τον Αντεισαγγελέα του Αρείου**, ο οποίος διεπίστωσε τη συνδρομή όλων των απαιτούμενων από το άρθρο 45B παλαιού ΚΠΔ προϋποθέσεων. Η έγκριση αυτή παρέχει δικλείδα ασφαλείας και αποκλείει εξ ορισμού την απόδοση ευθυνών αποκλειστικά στην Εισαγγελία Διαφθοράς για τον εν λόγω χαρακτηρισμό.

Γ) Κατά το χρόνο λήψης των μαρτυρικών καταθέσεων οι μάρτυρες δεν είχαν χαρακτηριστεί ως «δημοσίου συμφέροντος» και επομένως η

εκ των υστέρων πρόσδοση αυτής της ιδιότητας ουδόλως επηρεάζει τη νομιμότητα των καταθέσεων.

Επί του ζητήματος αν οι μάρτυρες παρανόμως χαρακτηρίστηκαν ως «δημοσίου συμφέροντος», διότι ήταν γνωστό στην υπηρεσία μας ότι τελούσαν υπό καθεστώς προστασίας στις ΗΠΑ καθώς και το ότι προσδοκούσαν όφελος από την έκβαση των ερευνών των Ελληνικών Αρχών, το οποίο όμως θα αποκόμιζαν από τις ΗΠΑ εκθέτω τα ακόλουθα:

Κατ' ορθή και σύμφωνη με το σκοπό του άρθρου 45 Β ΚΠΔ ερμηνεία ο μάρτυρας δεν θα πρέπει να αποβλέπει σε ίδιον όφελος, που επιδιώκεται στο πλαίσιο της μαρτυρίας που δόθηκε ενώπιον των ελληνικών αρχών και συνδέεται με την έκβαση της διεξαγόμενης από αυτές έρευνας. Ο Έλληνας Εισαγγελέας ούτε υποχρεούται ούτε είναι πρακτικώς δυνατόν να γνωρίζει αν ο μάρτυρας προσδοκά οποιοδήποτε όφελος στο εξωτερικό ούτε οφείλει να γνωρίζει το νομοθετικό πλαίσιο περί προστασίας μαρτύρων σε άλλες έννομες τάξεις.

Οι έρευνες που διενεργούνται από τις Αμερικανικές Αρχές σχετικά με την εταιρεία Novartis και τις πρακτικές της, είναι ανεξάρτητες από αυτές των Ελληνικών Αρχών. Η υπηρεσία μας δεν γνωρίζει:

- ούτε αν οι προστατευόμενοι μάρτυρες είχαν καταθέσει ενώπιον των Αμερικανικών Αρχών (διότι ουδέποτε μέχρι σήμερα μας έχει επιβεβαιωθεί με επίσημο ή ανεπίσημο τρόπο από τις αμερικανικές αρχές ή από τους ίδιους τους μάρτυρες, η ταυτότητα τους και το καθεστώς υπό το οποίο αυτοί καταθέτουν),

- ούτε αν συμπίπτει ή όχι το αντικείμενο των ερευνών ως προς τις πράξεις και τα πρόσωπα στα δύο Κράτη (ΗΠΑ, Ελλάδα),

- ούτε αν οι προστατευόμενοι στις ΗΠΑ μάρτυρες προσδοκούν από την ευδοκίμηση της έρευνας των Αμερικανικών Αρχών χρηματικό ή άλλο όφελος. Είναι αυτονόητο ότι για τη διαπίστωση του ίδιου οφέλους δεν αρκεί η απλή νομοθετική πρόβλεψη τέτοιας δυνατότητας σε άλλη χώρα αλλά απαιτείται να αποδειχθεί συγκεκριμένη συμφωνία με προσδιορισμό των προσώπων, του τόπου και χρόνου, αλλά και του ανταλλάγματος που

συμφωνήθηκε. Διαφορετικά καταλήγουμε στο άστοχο συμπέρασμα ότι οι Ελληνικές Αρχές οφείλουν να απέχουν από την εφαρμογή του άρθρου 45B ΚΠΔ με μόνη την αφηρημένη και υποθετική δυνατότητα κάποιος εκ των μαρτύρων να προσδοκά όφελος από την προστασία που παρέχει σε αυτόν κάποια άλλη χώρα για άλλη έρευνα με άγνωστο αντικείμενο. Και αν ακόμη είχε συμφωνηθεί αντάλλαγμα για την όποια συμβολή των μαρτύρων στις έρευνες των Αμερικανικών Αρχών τούτο προφανώς θα ήταν καταβλητέο ανεξάρτητα από την έκβαση της έρευνας στην Ελλάδα.

Θα πρέπει στο σημείο αυτό να αναφερθεί ότι η υπηρεσία μας απευθύνθηκε με δύο αιτήματα δικαστικής συνδρομής στις Αμερικανικές Αρχές και ζήτησε να μας αποσταλούν στοιχεία από την έρευνά τους (τυχόν καταθέσεις ή όποια άλλα στοιχεία των μαρτύρων τους) που κατά την κρίση τους ενδεχομένως να ενδιέφεραν τις Ελληνικές Αρχές. Επί των αιτημάτων αυτών **ουδέποτε λάβαμε σχετική απάντηση**. Τα ανωτέρω δεν αναιρούνται από το περιεχόμενο του με αρ. πρωτ. 3700/8-10-2019 εγγράφου μου προς τον Αντ/λέα του Αρείου Πάγου κ. Λάμπρο Σοφουλάκη, στο οποίο αναφέρεται ότι η Υπηρεσία μας με βάση απόρρητα έγγραφα των Αμερικανικών Αρχών ταυτοποίησε έναν από τους προστατευόμενους μάρτυρες με την κωδική ονομασία «Μάξιμος Σαράφης».

Το σπουδαιότερο είναι ότι **οι προϋποθέσεις του άρθρου 45B ΚΠΔ ελέγχθηκαν και εγκρίθηκαν από τον αρμόδιο Εισαγγελέα, επόπτη μας κ. Παπαγεωργίου, ενώ διατηρήθηκε σε ισχύ το ειδικό καθεστώς και από τον κ. Αγγελή και από τον κ. Μπρακουμάτσο έως σήμερα**, χωρίς να τεθεί ζήτημα άρσης της σχετικής προστασίας πλην του μάρτυρα Μανιαδάκη, του οποίου η προστασία ήρθη, όταν διαπιστώθηκε με επαρκή στοιχεία η εμπλοκή του στην υπόθεση. **Μου προξενεί κατάπληξη το ότι στο κατηγορητήριο απομονώνεται η δική μου συμμετοχή ωσάν να ενήργησα μόνη μου και ανεξέλεγκτα και υποβαθμίζεται η έγκριση της ενέργειάς μου από τους ιεραρχικώς ανωτέρους μου σε τυπική διαδικασία, ώστε να επικεντρωθεί η ευθύνη αποκλειστικά σε εμένα.**

Περαιτέρω, με αφορμή δημοσίευμα της εφημερίδας «ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ», στο οποίο αναφερόταν ότι μη ορθώς χαρακτηρίστηκαν οι προστατευόμενοι

μάρτυρες ως «δημοσίου συμφέροντος» απευθυνθήκαμε με τα υπ' αριθμ. πρωτ. ΕΠ-Δ222/4-11-2019 και 4152/6-11-2019 έγγραφα προς τον επόπτη μας Αντισταγγελέα του Α.Π. κ. Μπρακουμάτσο, (σχετ18) με κοινοποίηση και προς Υμάς. Στα εν λόγω έγγραφα εκθέσαμε την άποψή μας ότι δεν υφίσταται κανένα κώλυμα στη χορήγηση του καθεστώτος μάρτυρα δημοσίου συμφέροντος ακόμα κι αν οι μάρτυρες ταυτίζονται στις δύο χώρες και επικαλεσθήκαμε υποστηρικτικά τη σχετική Σύσταση του ΟΟΣΑ και παραδείγματα αλλοδαπών νομοθεσιών, στα οποία παραπέμπω προς αποφυγήν περιπτώσεων επαναλήψεων και ζητούσαμε από τον κ.Αντ/λέα του Αρείου Πάγου να κρίνει αν συντρέχουν οι προϋποθέσεις χαρακτηρισμού των μαρτύρων ως δημοσίου συμφέροντος, ώστε να προβεί, ως έχει δικαίωμα και υποχρέωση, στην άρση του σχετικού προνομιακού καθεστώτος.(σχετ16 και 17)) Ουδέποτε λάβαμε από τον κ. Μπρακουμάτσο κάποια απάντηση στο κατ' επανάληψη ερώτημα μας και μας δημιουργήθηκε η πεποίθηση ότι υπάρχει σιωπηρή συμφωνία του με τις θέσεις μας.

Ειδικότερα δε σε ότι αφορά στην καταγγελία του Εμ. Βουλκίδη κατά του Φιλίστορα Δεσταμπασιδή σχετικά με εμπλοκή του στην υπόθεση της Novartis, αφενός η καταγγελία αυτή έλαβε χώρα πολύ μεταγενέστερα από τη χορήγηση του καθεστώτος προστατευόμενου μάρτυρα αλλά και μάρτυρα δημοσίου συμφέροντος, αφετέρου όπως αναφέρουμε εκτενώς και στο προαναφερόμενο υπ' αριθμ. πρωτ. ΕΠ4/12-7-2019 έγγραφό μας προς τον επόπτη μας κ. Μπρακουμάτσο, (σχετ17) η τακτική της καταγγελίας δια των ανωμοτί εξηγήσεων ενός μάρτυρα δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να οδηγήσει σε άρση της προστασίας του, καθόσον τα καταγγελλόμενα και αληθή υποτιθέμενα δεν σχετίζονται με την υπό διερεύνηση υπόθεση αφού αφορούν πράξεις σε βάρος της εταιρείας Novartis, για τις οποίες απαιτείται έγκληση από την ίδια την εταιρεία.

Περαιτέρω, σε ό,τι αφορά στη χορήγηση του καθεστώτος μάρτυρα δημοσίου συμφέροντος στον Νικόλαο Μανιαδάκη, εκθέτω τα εξής:

Από κανένα από τα στοιχεία που υπήρχαν τότε στη δικογραφία της Novartis, δεν προέκυπταν οι απαιτούμενες ενδείξεις περί του ότι ο

συγκεκριμένος μάρτυρας είχε τελέσει πράξεις διαφθοράς ή ότι αποσκοπούσε να αντλήσει οποιοδήποτε όφελος από τον χαρακτηρισμό του ως τέτοιου. Πιο συγκεκριμένα, στα πλαίσια της διερεύνησης της υπόθεσης, υπήρχε εντός της οικογραφίας **μια ανώνυμη καταγγελία** περί του ότι ο Ν. Μανιαδάκης ως καθηγητής της Εθνικής Σχολής Δημόσιας Υγείας (ΕΣΔΥ) ελάμβανε χρήματα από την εταιρεία Novartis, αλλά και από άλλες φαρμακευτικές εταιρείες, μέσω εταιρειών συμφερόντων του, αλλά επ' ονόματι τρίτων προσώπων, μεταξύ δε αυτών και της συζύγου του. Σε σχέση με την καταγγελία αυτή, η οποία συσχετίστηκε προς διερεύνηση στην υπόθεση της Novartis, δόθηκε από την τέως Εισαγγελέα Διαφθοράς παραγγελία διερεύνησής της από το Μικτό Κλιμάκιο Ελέγχου του ΣΟΕΕ, του οποίου προϊστάτο η κα Μαρία Παπασπύρου, τέως Επιθεωρήτρια Δημόσιας Διοίκησης. Η σχετική παραγγελία, εκκρεμεί ακόμη ενώπιον του Μικτού Κλιμακίου. Επ' αυτής όμως, κατά το επίδικο χρονικό διάστημα, είχαν διενεργηθεί φορολογικοί έλεγχοι του ΣΔΟΕ, **το οποίο δεν διαπίστωσε φορολογικές παραβάσεις των εταιρειών που αναφέρονταν στην καταγγελία**, ο δε Ν. Μανιαδάκης, είχε τακτοποιήσει διοικητικά όλες τις φορολογικές διαφορές του.

Η πρώτη αναφορά περί του ότι ο Ν. Μανιαδάκης δωροδοκείτο από την εταιρεία Novartis, έγινε από την προστατευόμενη μάρτυρα με την κωδική ονομασία «Αικατερίνη Κελέση» κατά την ενώπιόν μας από 8-11-2017 ένορκη κατάθεσή της. Στην κατάθεση αυτή, η μάρτυρας ανέφερε ότι ο Ν. Μανιαδάκης δωροδοκήθηκε από τη Novartis προκειμένου να εξυπηρετήσει τα συμφέροντά της, με την ιδιότητα του συμβούλου του τότε υπουργού υγείας, Α. Λοβέρδου. Όμως αυτοβούλως, η μάρτυρας επανήλθε στην επόμενη κατάθεσή της την 28-1-2018 και χωρίς καμία παρέμβαση από εμάς, κατέθεσε ότι από παραδρομή ανέφερε ότι ο Ν. Μανιαδάκης δωροδοκήθηκε όχι για να εξυπηρετήσει ο ίδιος ατομικά τα συμφέροντα της Novartis, αλλά για να μεσολαβήσει ώστε να έρθει σε επαφή ο Κ. Φρουζής με τον Α. Λοβέρδο. **Αυτό το δεδομένο ήταν το μόνο στοιχείο που υπήρχε κατά το χρόνο που ο Ν. Μανιαδάκης απέκτησε την ιδιότητα του μάρτυρα δημοσίου συμφέροντος.** Κρίναμε ότι η ως άνω κατάθεση αυτή του έτερου προστατευόμενου μάρτυρα, καθώς και η εκκρεμής διερεύνηση της πιο πάνω

καταγγελίας σε βάρος του, **δεν αρκούσαν** για τη μη αναγνώριση της ιδιότητας του μάρτυρα δημοσίου συμφέροντος στον κ. Μανιαδάκη με το σκεπτικό ότι μία καταγγελία ή μια ένορκη κατάθεση σε βάρος ενός προσώπου εάν δεν επιβεβαιώνεται και από άλλα αποδεικτικά στοιχεία, δεν είναι επαρκής για την άσκηση ποινικής δίωξης. Αν γινόταν δεκτό το αντίθετο **οποιοσδήποτε θα μπορούσε με ένα τέχνασμα καταγγελίας, να αποκλείει κατά το δοκούν προστατευόμενους μάρτυρες**. Σημειώνεται, ότι επί της σχετικής καταγγελίας δεν έχει εκδοθεί οριστική κρίση, μέχρι σήμερα. Θεωρήσαμε δηλαδή βασιζόμενοι και στην αιτιολογική έκθεση του άρθρου 45 Β ΚΠΔ, το οποίο προστέθηκε με την υποπαρ. ΙΕ 15 του Ν. 4254/2014 (σελ. 60, 61 αυτής) ότι οι μάρτυρες δεν προστατεύονται από το άρθρο 45Β του (τότε) ΚΠΔ, μόνο εφόσον υπάρχουν σε βάρος τους **επαρκή στοιχεία** τέλεσης εγκλημάτων διαφθοράς και όχι απλώς οιαδήποτε εμπλοκή στις υπό διερεύνηση πράξεις, που ως τέτοια θα μπορούσε να εκληφθεί και η μη αξιόποινη («καθ' οιονδήποτε τρόπο») τοιαύτη.

Θα πρέπει, εξάλλου, να αναφερθεί ότι έγγραφα των Αμερικανικών Αρχών, τα οποία υπάρχουν στη δικογραφία της Novartis, αναφέρουν για τον κ. Μανιαδάκη ότι χρησιμοποιούσε της γνωριμίες του για να ωφελήσει τη Novartis, καθώς και ότι λάμβανε χρήματα από τη Novartis μέσω συμβάσεων παροχής υπηρεσιών κι όχι ως δωροδοκία. Προκειμένου να διαγνώσουμε την έκταση της τυχόν εμπλοκής του κ. Μανιαδάκη στις υπό διερεύνηση πράξεις, ζητήσαμε από τις Αρχές του Ομοσπονδιακού Γραφείου Ερευνών (FBI), να μας γνωστοποιήσουν αν, μεταξύ άλλων προσώπων, ο κ. Μανιαδάκης είχε τελέσει συγκεκριμένες αξιόποινες πράξεις και ποιες. Η απάντηση που λάβαμε δια του υπ' αρ. πρωτ. 180379282/NK-2057320 σ. 105 από 1-8-2017 εγγράφου του FBI ήταν: **'No information provided'** δηλαδή, «καμιά πληροφορία δεν παρασχέθηκε».

Στο σημείο αυτό θεωρώ κρίσιμο να Σας ενημερώσω ότι ο κ. Αγγελής γνώριζε την ταυτότητα όλων των προστατευόμενων μαρτύρων αλλά και ειδικότερα σε ό,τι αφορά στον κ. Μανιαδάκη την επιστημονική άποψη της Υπηρεσίας μας περί της χορηγήσεως σε αυτόν του ειδικού καθεστώτος και ουδέποτε εξέφρασε την οιαδήποτε επιφύλαξη. Αν ίσχυε το αντίθετο, θα

είχε άρει από την πρώτη στιγμή το σχετικό καθεστώς, ως είχε δικαίωμα. Όταν τελικώς από τα στοιχεία που είχαν καταφθάσει στην Υπηρεσία μας προέκυπταν επαρκείς ενδείξεις για την άσκηση ποινικής δίωξης σε βάρος του κ. Μανιαδάκη ο κ. Αγγελής ανεκάλεσε το ειδικό καθεστώς μετά από δικό μου αίτημα κι όχι με δική του πρωτοβουλία. (σχετ 19) Το γεγονός αυτό, επισημαίνεται και από την κα Δημητρίου, η οποία στα Υπομνήματα που Σας προσκόμισε αναφέρει: **«είναι δε πέραν κάθε αμφιβολίας ότι ο αποχαρακτηρισμός έγινε από τους εισαγγελείς διαφθοράς όταν έκριναν ότι υπήρχαν όλα τα στοιχεία προς τούτο».**

Είναι αυτονόητο ότι αν συνέτρεχε στο πρόσωπο εμού και των συναδέλφων μου σκοπός πρόκλησης βλάβης σε κάποιο εκ των διερευνώμενων προσώπων δεν θα είχαμε άρει, αλλά αντιθέτως θα διατηρούσαμε το καθεστώς προστασίας του συγκεκριμένου μάρτυρα, ώστε να μην τεθεί στο αρχείο μία κρίσιμη για την υπόθεση μαρτυρική κατάθεση.

Τέλος, σε ό,τι αφορά στην κατάθεση του Μάξιμου Σαράφη ενώπιον της προανακριτικής επιτροπής και δη στο χωρίο ,στο οποίο ο μάρτυρας αναφέρει ότι έγινε προφορική αναφορά από μέρους του σε εμπλοκή του κ. Μανιαδάκη σε παράνομες πρακτικές της Novartis, η οποία όμως δεν κατεγράφη, δηλώνω κατηγορηματικώς ότι όταν ο συγκεκριμένος μάρτυρας αναφέρθηκε στον κ. Μανιαδάκη τότε και κατεγράφη. Η αλήθεια είναι πως κατά τις συναντήσεις μας με τους μαρτυρες γίνονταν συνήθως κάποιες εισαγωγικές συζητήσεις. Ήταν απολύτως σαφές όμως ότι καταγράφονταν στην σχετική έκθεση εξέτασης μόνο όσα έλεγε ο μαρτυρας από την στιγμή που ξεκινούσε η κατάθεση τυπικά. Αυτό είναι και το νόημα των φράσεων του μαρτυρα « ...σας είπα ότι τον είχα αναφέρει προφορικά.... Πολλά συζητήθηκαν». Το γεγονός ότι κατεγράφη στην κατάθεσή του την 27-11-2018 αποδεικνύει περίτρανα ότι όποτε ο ίδιος επιθυμούσε να καταγραφεί η καταγγελία του κατεγράφη, πολλώ μάλλον όταν ο μάρτυρας αυτός αποδέχεται ότι ουδεμία πίεση υπέστη κατά την κατάθεσή του.